
ROMHÁNYI ANDRÁS

A Civil Akadémia

Az 1990-es évek vége felé Halász Péter kollegámmal felfigyeltünk arra, hogy körülöttünk számos kiváló, *külhoni munkatárs* dolgozik. Lenyűgözött bennünket az általuk végzett hatalmas munka; érzékeltük gondjaikat, gyötrődéseiket; láttuk a problémáik megoldására tett kísérleteiket; kudarcikat és sikereiket. És azt gondoltuk: *segíteni* kellene nekik. Igen ám, de hogyan? Hiszen ezek a kollegák állandóan tevékenykednek, ők minden *segítség nélkül* amúgy is *teszik a dolgukat*, és pedig jól. Nekik segíteni?!

Mégis kitaláltunk valamit! Abból indultunk ki, hogy barátainknak az a legnagyobb bajuk, hogy – mivel szinte megállás nélkül dolgoznak – nincs idejük *feltöltődni*. Teremtsünk hát lehetőséget arra, hogy néhány napra kiszakadhassanak az otthoni taposómalomból, és egy kicsit törőd-hessenek magukkal! Kissé félrevezetően azt mondtuk hát, hogy képzésre hívjuk őket, amit Civil Akadémiának nevezünk. Meg is szerveztük a képzést. Bár tudtuk, hogy az esemény nem attól fontos, hogy mi mit akarunk átadni nekik, hanem attól, hogy ők *egymás között* beszélhetik meg dolgaikat; hogy páros beszélgetések során, vagy a közösség teljes nyilvánossága előtt mondhatják el egymásnak gondjaikat, megoldásaikat, örömeiket, tapasztalataikat.

Azokat hívtuk, akik akkoriban a látómezőnkben voltak. Később pedig bővítettük a meghívottak névsorát olyanokkal, akik munkájával csak később ismerkedtünk meg. Hát így indult...

Sokan kérdezték azóta: mi az a Civil Akadémia? Magasan képzett szakemberek valamiféle gyülekezete, vagy valamilyen magas szintű szakmai képzés? Igen – mondhattam bátran. Ez közösség is, meg olyanfajta képzés is szakemberek számára, ahol a képzők és a képzettek egy és ugyanazon személyek.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az alapötletet a *Magyar Kollégium* szállította, és azóta is ez a két szervezet közösen rendezi a Civil Akadémiákat. S alkalomszerűen hozzájuk csatlakoztak mások, ahogy a feladatellátás megkívánta.

*

Az *első Civil Akadémiát* 1999. szeptember 20–26. között rendeztük *Kunbábonyban*. Rendezőtársunk a *Civil Kollégium* volt. Azt az alcímet adtuk neki, hogy *Képzés a civil gondolkodásmód fejlesztésére*. Abból indultunk ki ugyanis, hogy a legnagyobb *változást saját fejünkben* kell végrehajtani. Az egyhetes program során a résztvevők *civil módszerekkel, technikákkal* ismerkedtek meg, bepillantást kaptak a *közösségfejlesztés* magyarországi és nemzetközi eredményeibe, gyakorolták a civil gondolkodásmódot. A legfontosabb azonban az éjszakába nyúló, több órás *beszélgetések* sora volt. A képzés végén a résztvevők egyhangúlag jelentették ki: a folytatásra szükség van; az elméleti felkészülést követően gyakorlatiasabb tudnivalókkal szeretnének megismerkedni. Kiderült az is, hogy a képzés időtartama nem lehet hosszabb néhány napnál, mert a résztvevők – még a számukra legfontosabb tudás megszerzésének érdekében – sem tudnak egy hétre elszakadni munkájuktól.

Ez az első találkozó ugyanakkor arra is lehetőséget teremtett, hogy „hivatalosan” is megfogalmazzuk, mit is akarunk. Erre azért volt szükség, mert – valljuk be – a Civil Akadémia szükségességét indokoló fenti gondolatsor inkább érzelmi, mint racionális. Márpedig pályázati pénzt csak „komoly” dolgokra adnak! Ennek megfelelően tehát ekképpen (is) indokoltuk kezdeményezésünket:

A Kelet-Európában, az 1989/90-es évek fordulóján bekövetkezett politikai változások a volt szocialista országokban megteremtették a polgári fejlődés lehetőségét. Az igazi társadalmi változás azonban mindaddig csak vágy marad, amíg ki nem alakul az a civil gondolkodásmód, amely feltétele annak, hogy az ember saját sorsáról dönteni tudó, felelős állampolgár, s ne alattvaló legyen.

A civil szféra megerősödésének legfőbb akadálya elsősorban az emberi fejekben keresendő. Magyarország az elmúlt 10 esztendő alatt sokat

lépett előre a hátrányok felszámolása terén, felhasználta a nemzetközi tapasztalatokat, az állampolgárok a civil szervezetek sokaságát hozták létre. A Magyarországon meglévő tapasztalat átadása a kisebbségben élő magyarságnak az anyaország kötelessége.

A második Civil Akadémiát 2000. január 18–19. között, Budapesten rendeztük, ismét a Civil Kollégium segítségével. A kétnapos esemény során a résztvevők olyan magyarországi civil szervezeteket látogattak meg, amelyeknél nemcsak a működés *formai* elemeinek tanulmányozásából jutottak hasznos információkhoz, de azok *tartalmi* munkájának megismerése is sok konkrét segítséget nyújtott számukra. E szervezetek (A Civil Társadalom Fejlődéséért Alapítvány, a Nap Klub, Közösségfejlesztők Egyesülete – Civil Kollégium – Civil Rádió, Magyar Kollégium, Magyar Kultúra Alapítvány) ugyanis olyanok voltak, amelyek munkája a civil társadalom fejlesztésére, illetve a külföldi magyarokra (is) irányul.

A második képzés jelentős szakmai eredménnyel zárult. Természetesen igen hasznos volt a rengeteg közölt információ, melyet a legtöbb házigazda rövid írásos összefoglalóval is megtoldott. Mindezeket bőséges, ajándékba adott szakirodalom egészítette ki. De továbbra is a legfontosabbnak a hosszú, *kötetlen beszélgetések* bizonyultak.

A harmadik Civil Akadémiára 2002. január 24–25-én került sor, ismét Budapesten, ismét a Civil Kollégium közreműködésével. A résztvevők javaslatai alapján két központi téma feldolgozását tartottuk fontosnak. Ezek:

- a civil szervezetek fejlesztésének lehetőségei;
- tapasztalatcsere magyarországi, kisebbségi civil szervezetekkel.

A *civil szervezetek fejlődése és fejlesztése* témakörben tartott előadás, illetve workshop sikeres volt. A résztvevők elmondták, hogy nagyon hasznos volt számukra ez a foglalkozás, hiszen itt szakmai és elméleti megalapozást kaptak annak, amit ők a terepen évek óta ösztönösen végeznek. Arra is rádöbentek, hogy lelkesedésük, spontán lendületük, sokszor a szakmai hiányosságokat is legyőző jó szándékú áldozatvállalásuk a civil szervezetek fejlődésének egy szakaszában már nem elegendő, a szervezet hatékonyságának növeléséhez egy bizonyos ponton túl már elő-

térbe kell kerülnie a tervszerűségnek, a szervezethez és a szakértelemnek. Világossá vált számukra, hogy a civil szervezetekben az *önkénység* nem jelentheti az amatőrséget, a *lelkesség* pedig a dilettantizmust.

A tapasztalatcsere során *négy hazai kisebbségi szervezet* (szlovák, német, román és cigány) képviselői számoltak be a magyarországi nemzetiségek helyzetéről, s nemzetiségi civil szervezetek munkájáról. A résztvevők sok értékes információval lettek gazdagabbak, s mint ez – a kávé- és cigarettaszünetekben kibontakozó beszélgetésekből – kitűnt, számos területen tudnak majd együtt dolgozni a hazai és a határon túli kisebbségi szervezetek. Az összehasonlítás mind a magyarországi nemzetiségek, mind a határon túl, kisebbségben élő magyarok számára igen tanulságos volt.

Ezen a találkozón *fordulat* következett be: a „civil akadémisták” kijelentették, hogy: fontos volna egymás munkájával is megismerkedni!

Ennek megfelelően 2003. november 27–28-án *Felvidéken* folytatódott a sorozat. A *CSEMADOK (Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség) Dunaszerdahelyi Területi Választmánya* volt a házigazda. A *negyedik Civil Akadémia* képzés során a résztvevők a szlovákiai magyar kollegák munkájával ismerkedtek. A CSEMADOK Dunaszerdahelyi, és Komáromi Területi Választmányának, a Gramma Nyelvi Irodának, a Gyurcsó Alapítványnak, a Fórum Kisebbségkutató Intézetnek, a Komáromi Városi Egyetemnek és a COMENIUS Pedagógiai Intézetnek vezetői széleskörű információkat – no meg sok szakirodalmat – adtak a résztvevőknek. Kiderült, hogy a „szomszédolás” valóban megújította a Civil Akadémia intézményét.

Az *ötödik Civil Akadémia* megrendezésére a kolozsvári illetőségű *Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány* jelentette be igényét. Így 2004. október 14–16. között *Erdélyben* találkozott a csapat. A bemutatkozó szervezetek a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány, az EMKE, az Erdélyi Múzeum Egyesület, a Kriza Néprajzi Társaság, a Művelődés folyóirat szerkesztősége, a Romániai Magyar Közgazdász Társaság, a Bethlen Kata Diakónia Intézet, a Szent Kamil Öregek Otthona, az Erdélyi Magyar Civil Szervezetekért Alapítvány (mind Kolozsvár), illetve a választói Kallós Alapítvány, a szamosújvári Téka Alapítvány, az EMMAUS gyermekotthon, egyházi központok, végül a bonchidai Transilvania Trust

voltak. A résztvevők nagyon sok és változatos információhoz jutottak, s természetesen ez alkalommal is sokat *beszélgettek*.

A hatodik Civil Akadémiára Horvátországban került sor. A résztvevők szívesen tettek eleget a pélmónostori „Sztárai Mihály” Magyar Egyesületek Szövetsége meghívásának. Ez alkalommal 2005. október 6–8. között nemcsak a pélmónostori, kórógyi, hasaszi, eszéki, vörösmarti és csúzai civil szervezetek munkájának megismerése gyarapította a „civil akadémisták” tudását, de a helyi szervezők az „A magyarság jövője Horvátországban” elnevezésű nemzetközi *tanácskozásra* is meghívták a résztvevőket. Itt, Horvátországban mondatott ki az; nem akarjuk, hogy kárpátaljai testvéreink – anyagi okok, és a vízumkényszer miatt – kimaradjanak ezekből a találkozókból. Legyen tehát a következő helyszín Kárpátalja!

*

A hetedik Civil Akadémia egén most mégis fellegek gyülekeznek. A benyújtott pályázatok *sikertelenek* voltak. Így 2006-ban nem tudtuk megrendezni a képzést. Ám bízunk benne, hogy 2007 áprilisában Kárpátalján újra találkozunk! A résztvevők új ötletekkel jelentkeztek, akarják a folytatást.

Az eddig megszervezett Civil Akadémiákon 40 kollega vett részt, akik hét országban (+ Magyarország) laknak. Négy országban, összesen 23 napot töltöttek együtt.

A Civil Akadémia intézménye mindenképpen *meghatározó jelentőségű* a külhoni magyarság kulturális civil szervezeteinek számára. Nagy haszna van a rengeteg információnak, amit előadásokon, foglalkozásokon és a szervezetek meglátogatásai során gyűjtenek a résztvevők. Akik ugyanakkor mindig újra és újra hangsúlyozzák azt, hogy a közöttük ilyen alkalmakkor létrejövő *eszmecsere, beszélgetés* semmivel sem pótolható. A Civil Akadémia képzés legnagyobb értéke éppen ezen beszélgetések lehetősége. Bizonyítsa ezt két résztvevő véleménye:

„Az ilyen és ehhez hasonló találkozók (Budakalászi Találkozó) szellemi erőforrások a Kárpát-medence különböző területein, olykor nehéz körülmények között működő, közmű-

velődési civil szervezetek vezetői számára. Erősítik az e szervezetek közötti kapcsolatokat. Egymás sikerei, gondjai továbblépésre ösztönöznek. Jó alkalmak a tapasztalatcserére, biztosítva az egymástól való tanulás lehetőségét.”

„A közvetlen beszélgetések minden este folytatódtak. Minden este maradt még befejezetlen mondat, gondolat. Jó volt találkozni mások sikereivel és többek közt szükség volt arra, hogy megtapasztaljuk, más civil szervezeteknél is vannak estleges kudarcok, sikertelen próbálkozások, amelyekkel mi is nap mint nap küszködünk. Az étkezések és utazás alatt is folytatódtak a beszélgetések. Azt gondolom, minden résztvevőnek erőt és hasznos információkat adott a Civil Akadémia. Bátortítottuk egymást, erőt kaptunk és adtunk egymásnak az itthoni munkánk folytatásához a következő Civil Akadémiáig.”